

sége van azokra nemcsak az építő mestereknek, hanem az iskolafenntartó hatóságoknak is; lelkészek, tanítók is haszonnal tanulmányozhatják; sőt általában a közoktatás állapota iránt érdeklődő minden művelt ember becses tájékozást szerezhet magának azokról a követelményekről, melyeket a törvény az iskolai hygienia és modern paedagogia alapján az iskolaépületek tekintetében megkíván a fogalmat szerezhet magának a törvény által követelt és a való állapotok közti nagy különbségről. (G. K.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A lelkészek fizetésének kiegészítéséről szóló törvényjavaslatra vallásközönségünk képv.-tanácsa is főt. Ferencz József püspök ur előterjesztése alapján megtette a maga észrevételeit. De miután időközben a vallás- és közokt.-ügyi minister a javaslatnak a közokt.-ügyi bizottságban történt tárgyalásakor oly nyilatkozatokat tett, melyek az illető pontok felett fölmerült aggályok eloszlatására alkalmasoknak látszottak és tényleg több módosítást fogadott el, a vallásközönség tanácsa, a püspök ajánlatára, a ministerhez intézett feliratában elállt az észrevételek nagyobb részének közlésétől és csupán arra szorítkozott, hogy a ministernek köszönetet mondjon a törvényjavaslatért. Bárhogyan is, bárminő nézetek mellett is, tagadhatatlan, hogy e törvény égető szükségén segít. Segíteni fog azoknak a helyzetén, kik bár szellemi munkások, eddig szellemi szükségüknek kielégítésére épp oly fogyatékosan áldozhattak, mint a mily fogyatékosan és szűkösen lehetett gondoskodniok a mindennapi kenyérről. A törvényjavaslatot az országgyűlés érdemleges vita után már általánosságban elfogadta, s most jön a részletes tárgyalás. Lehet, hogy mire e füzet megjelenik, az egész javaslat le lesz tárgyalva. S a főrendiház tárgyalása után következni fog egy törvénynek szentesítése, mely az igazságnak első fokait jelöli a protestánsokra nézve.

Vallásközönségünk közigazgatási hatóságainak szervezetéről készített javaslatot a múlt évi főtanács által kinevezett bizottság a főt. püspök ur elnöklete alatt, ml. id. Dániel Gábor és br. P. Horváth Kálmán főgondnokok, s Fekete Gábor kir. tábl. elnök részvételével mart. elején letárgyalta. A javaslat kinyomatás után a főtanács tagjainak előzetes megismerés végett szét fog küldetni.

Tanárbeiktási ünnepély. Kolozsvári főgymnasiumunknál a múlt évi főtanács felállította a tizenegyedik rendes tanári székét és arra Gálffy Lőrincz okl. tanárt választotta meg, ki az intézetnél addig mint helyettes tanár működött, s előzetesen az oxfordi theol. akadémiát véggezte. Hivatott ifju tanár barátunk ünnepélyes beiktatása apr. hó 2-án történt. A beiktatási tisztet Mlgs. Fekete Gábor kir. táblai elnök, isk. felügyelő gondnok teljesítette magas színvonalon tartott beszéd kíséretében. Azután az ifju tanárnak Platóról, e nagy tanítóról szépen írt

felolvasása következett, melylyel lekötötte a közönség figyelmét. A tanári kar részéről Boros Sándor igazgató mondott bezárólag alkalmi üdvözlő beszédet. Az ünnepélyen közreműködött Iszlai Márton vezetése alatt a főiskolai dalkör és zene-egylet. Az ünnepélyt délben közös ebéd követte, melynek végén főt. Ferencz József püspök ur mindenekfelett azon való örömeinek adott kifejezést, hogy főgymnasiumunk tanárainak száma az ő életidejében már csaknem megháromszorozódott.

Templomszentelés. A kolozsvári ev. ref. egyházközség nagyutczai csinos új templomát virágvasárnapján szentelték föl a különböző egyházi és világi hatóságok képviselői s nagyszámu közönség jelenlétében. A fölavatás Szász Domokos püspök imájával kezdődött. Egyházi beszédet mondott Molnár Albert th. tanár, Molnár Lőrincz az új lelkész, szertartási beszédek Nagy Károly th. tanár, Kenessey Béla th. ig. tanár és bezárót Herepei Gergely lelkész — mindenik szónok, az ünnepélyhez a maga tárgyáról a legjobbat nyujtva. Az ünnepélyen a theol. ifjak dalköre énekelt.

Savonarola emlék-ünnepély. A májusi nap fénye szép Olaszország ege alatt dicsően fogja a helyet megvilágítani, hol a XV. századnak egy nagy férfja kegyetlen halállal kiszenvedett. Florenzben megünnepelni készülnek Savonarola hősiesség halálának négyszázadik évfordulóját. 1458-ban született. Szónok, államférfi és reformator volt. Mint törvényadó és mint a köztársaság feje bölcseséget, nagy szellemet és nagy erényeket mutatott. A pápai udvar romlottságát kérlelhetetlenül és félelem nélkül kárhoztatta és a pápát arra intette, hogy bánja meg bűneit, a míg nem késő. Elfogták, bebörtönözték, kinozták, és azután halálra ítélték. Nehány tanítványa is vele veszett el. Őt legutoljára hagyták. Egy pillanatra a szél másfelé vitte a lángot és teste érintetlen maradt. Már-már csodára gondoltak, de aztán a tűz felfuttat és megélesztette a tömeg örvongó, vad kiáltásai között. Porait összegyűjtötték, és az Arno folyóba szórták. Savonarola meghalt, de honfiai nem szűntek meg erényeit csodálni és emlékét tiszteletben tartani. Most egész Olaszország hódol nagy jellemének. És a mi sajtáságos, a klerus is megünnepeli az évfordulót. Eddig csak a nép ünnepelte ibolyákat hintve kivégzése helyére. Most a papság is résztvesz — kétségtelen a pápa engedelmével — annak a férfinak az ünneplésében, kit a pápa rendeletére kárhoztattak és égettek meg, mint eretneket. — Ez is pápai csalhatatlanság! — Mikor Savonarolát a vesztőhelyre vitték, Vatona püspöke így szólott hozzá: „Kiközösitlek tégedet a militans egyházból és a triumphans egyházból“. „Nem, mond Savonarola, a triumphans egyházból nem, ahoz nincs hatalmad“. Ezek voltak a szavai annak a férfinak, a ki hitt az igazság diadalában. Nem feltűnést keresett, nem népszerűséget hajhászott. Elvesztette életét, de megtartotta a meggyőződéshez való hűséget, a becsületet, s nemzete most ünnepet ül halhatatlan emlékére és a világ tisztelettel említi nevét. Az igazság harcát kivívja az idő.

Gamond Blanche, egy francia protestans nő 1683-ról fenmaradt emlékiratában a kath. hittérítésről ezeket írja: „Katonákat tettek

házunkhoz, kik gorombáskodva követeltek ételt és italt. Ők maguk mondták: „Ilyen költségektől megkímélhetnék magukat; ha vallást változtatnak, pénzt fognak kapni és a katonáktól meg fognak szabadulni“. . . Anyámat a püspök elé vitték, ki neki sok pénzt ígért és azt mondotta: „Ha kegyelmed és családja nekem megígéri, hogy vallást változtatnak, én ezt az összeget meg fogom adni“. De anyám nem volt erre hajlandó. Ekkor főudvarmesterét küldötte hozzánk, ki hasonló módon fáradozott és így szólt: „Sajnálom, hogy önöknek annyi nyugtalanságot okoznak; de higgyék meg, hogy a püspök ur minden tett kárt meg fog téríteni és egyenként mindeniknek 100 frankot fizetni“. Én azt feleltem neki: „Uram, menjen el a pénzével, ha azt gondolja, hogy az Isten kegyelmét meg lehet aranyon vagy ezüstön venni. Uram, ha egy rétet, kertet, szőlőt vagy egy darab földet kieserélnék, azért, a melyik értékesebb, még pénzt kell ráfizetni. Ugy kell lenni, hogy a mi vallásunk is értékesebb az önökénél, mivel önök még pénzt is akarnak fizetni. S mivel tudom, hogy a mi vallásunk az igazi, azért sem pénz, sem katonaság nem fognak az átlépésre kényszerídetni. Mikor Jézus az ő apostolait kiküldötte, megállította nekik, hogy erszényt, utraváló tászkát és fegyvert vigyenek magukkal; de ezek az önök fegyverei, hogyha önök kezükben pénzzel házról-házra járnak. . .“

Berlin vallásfelekezeti statistikája. A német birodalom fővárosa vallásfelekezetek szerint a következőleg oszlik meg: Ág. ev.: 1,420,833; más protestans: 5758; kath.: 155,363; más keresztény: 7824; izraelita: 86,152; más hitű: 91. Határozatlan hitvallású: 1093; hitvallás nélküli: 190. Más protestansok közül Berlinben van: hernhuti: 181, mennonita: 187; baptista: 1531; presbyterianus, vagyis az angol és skót egyházhoz tartozó: 312; methodista és queker: 474; irvingianus vagyis az apostoli egyházhoz tartozó: 3073. A katolikusok közül 393 gör. katolikus. A két fő hitvallásukon kívül van még: 35 német katolikus; 2179 szabad gondolkozású; 4416 dissidens és 1194 másféle keresztény. Míg az egész népességnél a nőnem a túlnyomó, az ó-reformáltak, mennoniták, katolikusok, szabadgondolkozásúak, dissidensek, izraeliták és más hitűek azt a sajátságot mutatják, hogy náluk a férfiak száma jóval nagyobb, mint a nőké. — Berlinben a múlt évben az izraeliták közül 75-ön léptek át keresztény egyházba.

A jehovisták. Megint keletkezett egy szekta Oroszországban, a hol ugyszólván nem mulik el nap szekta-alapítás nélkül. A permi, orenburgi és wyatkai kormányzóságokban ütötte föl táborát az új szekta, a jehovisták szektája. Vallási szabályaikat nagyrészt a zsidó szentírásból szedték, mindazonáltal keresztényeknek mondják magukat. Nem ösmerik el a szentháromságot, nem gyakorolják a szentek tisztelőtét, nem gyónnak, általában ellenségei a liturgiának. Imádságukat maguk csinálták és rendszerint a görög-katolikus vallás szidalmazásával fejezik be. Vakon követik Tolsztoj tanait az önmegtágadásról. Nem isznak semmiféle szeszes italt, nem dohányoznak és a testet és lelket megrontó édes méreg, a nyilvános mulatozásokat is utálják. Ezeket magányos hidegvíz fürdővel helyettesítik. Van saját titkos nyomdájuk is, a hol a szekta propagálására szolgáló röpiratokat nyomják. Azt a tagot, a ki egy esz-

tendő alatt nem tud még egyet hódítani, kizárják a felekezetből. (Országos Hírlap. 1898. 9. sz.)

Az angol unitáriusoknál Fripp Edgar belfasti lelkész támadást intézett az unitárius társulat ellen, hogy a dogmatikai unitarismust mozdítja elé. Nem az első eset, hogy egyesek nem kívánnak semmi olyan nevet használni, mely dogmára emlékeztethet. Így némelyek még az unitárius nevet is dogmaticus névnek tekintik és „az unitárius egyház“ elnevezés helyett inkább szeretik a „szabad egyház“ elnevezést használni. Pedig hogy ez elnevezés alatt is lehet dogmatismus, semmi sem bizonyítja inkább, mint a skót „szabad egyházak“ dogmatismusa. Fripp ur támadása, mint más hasonlóké, az unitárius társulattal szemben teljesen jogosulatlan. Az unitárius társulat eljárásait éppen a legmesszebb menő szabadelvűség jellemzi. És ha Fripp ur arra hivatkozik, hogy az ők egyházaik eredetileg nem theologiai vagy dogmatikai érdekből alakultak, hát éppen a min alakultak, az az elv az, melyet az unitárius társulat tiszteletben tart, mikor az „open trust“ — „meg nem kötött felhatalmazás“ — mellett áll, mikor egyetlen egy egyházban sem kívánt és kíván, melyeket segélyezett, a tagságra nézve dogmatikai bizonyágtételt. És az a négyszáz egyház, melyről szól, mind „open trust“-tel áll. Fripp ur — mint éppen az egyik „szabad egyház“-nak egy világi tagja megjegyzi, — árnyék ellen harezol. Ezt el kellett mondanunk ez ügyben, melyről egyik magyar protestáns lapnak egy munkatársa is megemlékezik. Ha szükség, még többet is fogunk mondani.

Japánban az unitarismus mind nagyobb tért foglal. Tokyoban unitárius egyház alakult, melynek a lelkésze *Sagi*, egy miveltszülött. A japáni unitárius társulat folyóiratot ad ki, melyet egyetemi tanárok és más előkelő tudós férfiak támogatnak. Az amerikai unitárius társulat Tokyoban egy felsőbb tanintézetet tart fenn.

Révész Kálmán kassai ev. ref. esperes-lelkész, történelemtudóstól a következő sorokat vettük:

Nt. Szerkesztőség! A K. M. ez évi első füzetében megjelent, Blandrata ellen írott igen érdekes gunyversre bátor vagyok megjegyezni, hogy a közlő ur azon állítása, hogy ez „eredetileg magyarul íratott s csak később fordítottatott latinra“ egészen téves, a mennyiben ez a latin szöveg az eredeti. Ezt bizonyítja nem csak az első sor szójátéka (*Te blande latrantem clamamus*), hanem az is, hogy ez az egész pasquill a „Te Deum laudamus“ gyönyörű hymnusnak travestálása.

„Te Deum laudamus,

Te Dominum confitemur,

Te aeternum patrem omnis terra veneratur.

Tibi omnes Angeli, tibi coeli et universae potestates

Tibi cherubim et Seraphim incessabili voce proclamant;

Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sebaoth,

Pleni sunt coeli et terra maiestatis gloria tuae.

És így tovább. A gunyvers czime teljesen és helyesen így lenne: Translatio hymni „Te D. laudamus“ in G. B. secundum pasquillum“.

Teljes tisztelettel Kassá, 1898. márcz. 7. Révész Kálmán.

A nép jellemzése. „Ezekben a nehéz időkben“ czimen a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ a népről így ír: „A nép magában véve sem jó, sem rossz“ . . . A nép a maga erkölcsében, szokásaiban, gondolkodás-módjában példák után indul; hajlamaiban, érzületében, egész földi életmódjának berendezésében inkább conservatív. Az ujítás vágya nem az ő lelkében születik, az iniciatívát kívülről várja; új ösvényeket törni önmagától sohasem hajlandó, hanem azokat követi, illetve utánozza inkább, a kik fölötte állanak, a kiket hosszú idő óta mintegy vezéreül, utmutatóiul tekintett. És vajjon mit látott, mit tanult a magyar nép nagy tömege már-már két decenniumon keresztül azoktól, illetve azoknak egyrészétől, a kiket nevüknél, származásuknál, sok helyt vagyonuknál fogva hosszú idők óta vezéreül ismert és fogadott el? Prot. urainknak derogál ma már templomba járni. Neki a predicatora semmi szüksége . . . És a példa utánczókra talál, terjed mint a ragályos betegség. A fényűzésre, az erkölcsi dekadenciára honnan indult ki a rossz példa? A kunyhókból, az egyszerű szalmafedeles házakból talán? Az egyházi terheket nem szívesen hordozza a nép?! De hát nem azt látta, nem azt látja igen-igen sokszor, hogy azok, kik anyagilag is messze fölötte állanak, kézzel-lábbal tiltakoznak azok ellen“.

A székely fiuknak iparos pályára menése érdekében a kormány az iparkamarák által üdvös tevékenységet fejt ki. Ezt a mozgalmat elősegíteni célja tisztelt munkatársunk alábbi versének, melyet több napilap közölt, s melyet itt közreadunk, hogy ezuton is hozzáférhető legyen, ünnepélyeknél és az iskolában való használatra.

Tárogató.

Új harcra készül a magyar,
A gárda népesül.
Zendülj meg egyszerű dalom
Forró üdvözlétül.

Atila népe, székelyek,
El nem koresult sasok :
A harcvezonalban legelül
Most is ti állotok . . .

Ez lesz a harc! A legdicsebb,
Mit vivott szittya kar, —
Megint csodált lesz s még nagyobb,
Mint régen a magyar.

A bérczek ormán s völgy ölén,
A jólét napja kél.
Szabad, független lesz a hon
S boldog, ki benne él.

Fegyverre hát! Ragadjuk meg
Az ujkor fegyverét,

Mely nagygyú egyedül tehet,
A munka eszközét.

Föl a szent harcra honfiak,
 Hazánk nagysága hív:
 Átok reá, ki vesztegel,
 Áldás azon, ki hív!

Mind vesszen el, pusztuljon el,
 Közbékét a ki bont! . . .
 Nagygyú csak munka s béke tesz
 Hazát s királyi trónt.

Műhelyek, gyárak, iparok
 S tudomány bajnoki:
 Ti vagytok a magyar haza
 Leghívebb harczeni . . .

Előre! bátran! győztesen!
 Az Isten van velünk!
 Mint harcban, ugy munkában most,
 Az elsők mi legyünk.

Rédiger Géza.

A »Debreczeni Disputatio« legrégibb kézírata. A Debreczeni Disputatio kiadásával foglalkozva, szükségesnek tartom értesíteni a régi magyar unitárius irodalom iránt érdeklődőket, hogy e nevezetes korfestő, hitvitázó drámának, mely Meliust vagy „Péter pápát“ udvarával együtt a humor világitásában mutatja be, egy igen érdekes régi kézírata lappang valahol a székely földön, melyet az új kiadásnál lehető hiven fölhasználni irodalmunk nyeresége volna. E kézirat jóval régibb és bővebb, mint főiskolai könyvtárunk XVIII. és XIX. százbeli másolatai. Utána készült e száz első felében a kereszturi könyvtárnak Uzoni historiájához mellékelt példánya, mely Sándor István útján jutott Jakab Elek könyveivel a nevezett gymnasium könyvtárába. Bár Jakab Elek a Petőfi Társaság lapjában (*Koszoru*, 1879. 343—366. l.) kiadta a „Debreczeni Disputatio“ e legteljesebb variánsát, de a kiadás alapjául szolgáló kereszturi másolat gyarlóságai kívánatosá teszik az eredetibb kézirat megvizsgálását, mely ma is valamelyik Keresztur-környéki pap vagy mester atyánkfia könyvei közt lehet. A ki tudomással bír róla s ennek vagy bármely más régi unitárius színműnek nyomása vagy előadatásának bizonyítékára utasítana, nagyon lekötelezné e sorok íróját. Felvilágosításul megjegyzem, hogy a hitvitázó, bibliai, sőt világi tárgyú színművek előadása városi és falusi iskoláinkban a XVIII. száz közepéig szokásban volt. Jézus életéből is adtak elő jeleneteket, kivált karácsony alkalmával. Az előadás nyelve legtöbbször magyar, néha latin. Egy ilyen latin drámának töredéke a kereszturi könyvtárban egy

könyv táblájára ragasztva maradt fenn. Egy másik régi magyar színműnek töredékét Keresztur környékéről Erdélyi János a „Népdalok és mondák“ II-ik kötetében adta ki. Nevezeteseb színműírókként Karádi Pált, Felvinczi Györgyöt, Kapusi Miklóst, Dersi Simó Istvánt, egy Gejzanoviust és Uzoni Fosztó Jánost nevezhetem meg. Nem lesz tehát haszontalan és hiábavaló fáradsága annak, ki irodalmunk érdekét tekintve egyben vagy másban felvilágosítást nyújt akár a Debreczeni Disputatio vagy más unitárius színmű hollétéről, akár a felsorolt unitárius színműírók életéről.

Kanyaró F.

A közoktatásügyi miniszternek, az országos nyugdíj- és gyámintézet 1896. évi állapotáról szóló jelentése. Az 1894. évi XXVII. t.-cz. értelmében létesített országos tanári nyugdíj- és gyámintézet állapotáról most jelent meg a miniszternek az első jelentése, melynek adatai közül egy néhányat felsorolni érdemesnek tartjuk. Az intézetbe belépett 77 tanintézet, melyeknek 656 rendszeresített tanára közül felvétellett 607. 1893. végéig nyugdíjaztatott 17 tanár 23.794 frt nyugdíjjal, 1897. folyamán a jelentés keltéig 19 tanár 25.629 frt illetményvel. Elhalt 21 tanár, kik 12 özvegyet hagytak hátra. Ezek számára temetkezési járulék czímen fizettetett 2762 frt 34 kr, ellátási díjak czímn év 4836 frt. 1897. folyamán három özvegy részére temetkezési járulék czímen 1020 frt, állandó ellátási díjakban év 2284 frt. Az intézet vagyona az 1896. év végén volt: Cselekvő vagyon 531.607 frt 34 kr, terhelő hátrálékok 6042 frt 98 kr, tiszta cselekvő vagyon tehát 525.564 frt 36 kr. A jelentés hű képet nyújt e fiatal intézet állapotáról, melyre az agg tanárok felvétele nagy terhelt ró; de „nem nyereszkedési szempontból, hanem egyedül az illető tanárok érdekében állítottott fel; jótéteményeiből nem zárhatta ki a hazai tanügy szolgálatában megöszült és e téren évtizedeken érdemeket szerzett tanárokat“. Ha Csáky ministerségét sok tekintetben érheti is bírálat, e humanus intézet megalapítása egyik fényes érdeme marad, melyért különösen nekünk felekezeti tanároknak hálás köszönettel és elismeréssel kell adoznunk.

G. K

Darkó Sándor †. Udvarhelykörnek tizenkét évig esperese s a jánosfalvi egyházközségnek negyvenhárom éven át lelkipásztora tart. 20-án 73 éves korában kisenvedett. A szabadságharcot mint zászlórmester szolgálta végig. Életének nagy részét Jánosfalván, e nemzetiségekkel határos községben töltötte, hűvének és népes családjának élve. Hívei nagyon szerették és mások is. Állásának szerény jövedelme és terhes családjának fentartása miatt az élet nem volt könnyű, de a megfutott pályáról visszaragyog a humor bősége, melylyel azt behintette s melyben fénylik emléke.

Gyászhirek. *Özv. Groisz Gusztáwné,* szül. *Szász Zsuzsánna* Kolozsvárt f. évi febr. 26-ikán 83 éves korában rövid szenvedés után jobb létre szenderült. Szász Mózesnek, a kolozsvári egyházközség e száz év elején jeles papjának volt a leánya s Kolozsvár közéletében a polgármesteri állásban fontos szerepet játszó Groisznak, a 67-iki magyar ministeriumban államtitkárnak neje. Kiváló erényekkel ékeskedett, mel-

tóan töltötte bé családi és honleányi hivatását Isten kegyelméből hosszú életén keresztül s vallásában mindig buzgóságot tanusított. Temetése nagy részvét mellett ment végbe, Kiterjedt rokonság s mindenekfelett gyermekei: Dr. Groisz Gusztáv országgy. képviselő s Groisz Kornélia, dr. Haller Rezső ügyvéd neje fájlalják a széles körben tisztelt agg nő elhunytát. — Barla Domokos, torda-aranyosmegyei főpénztárnok családja fájdalmas veszteséget szenvedett, leányuk *Barla Eszter* márt. 17-én 33 éves korában történt halálában. Tiszta, nemes lelkű nő volt. A mi kedvességet szépség és szívjóság adhat, azt veszítették el benne s azért siratják korai elszálltát — szülők, testvérek és egyetlen fia Gál Miklós. — Borbély György zalaegerszegi gymn. tanárt érzékeny csapás találta. *Bandi* fiok öt éves korában ápr. 3-án meghalt — „korán, mint a kibujt farügyet letöri a szél“. — *Gál József* m. kir. földm. isk. s. tanár ápr. 5-én 30-ik évében Czeluán rövid szenvedés után megszűnt élni. Egy becsületes, munkás és hasznos étellel kevesebb. Halála első sorban Gál Lajos gazdasági intézőt érinti fájdalmasan. Az elhunyt tetemét Szentgericzére, a család ősi helyére szállították és ott helyezték örök nyugalomra. — *Ózv. Szörtsey Adámné. k. Nagy Terézia* élete 81-ik évében ápr. 10-én Nagynyulason más létre költözött. A környékben általánosan tisztelt nő hunyt el benne. A Mezőségen más felekezetűek közt élve is mindig hiven fentartotta vallását és végrendeletileg meghagyta, hogy az ő vallásának papja temesse el. Minek derék fiai: Szörtsey Gáspár és Gábor eleget is tettek, Rédliger Géza szabédi lelkészt híván el, kinek beszédje mellett hantolták nemes porait végnyugalomra az anyaföldre. — Kovács József hódmezővásárhelyi birtokos ápr. 24-én elvesztette fiát, *Kovács Antalt*, ki 30-dik évében hosszas szenvedés után hunyt el.

ARANYKÖNYV.

Az »Ezredéves Emlékalap-ra tett kegyes adományok.

(Tizenkettődik közlemény.)

193. Péter Sándor lelkész Maros Szt.-Benedek.....	1	frt	--	kr.
194. Bolgár Sándor földbirtokos, Horvátországból.....	2	»	--	»
195. Ferencz Albert és neje Cs. Sebes Luíza.....	50	»	--	»
Összesen...	53	frt	--	kr.
Az előbbi 10 közl. összege...	1827	»	--	»
Együtt...	1880	frt	--	kr.

Szives köszönettel nyugtázom a fennebbi adományokat.

Kolozsvárt, 1898 ápr. 23-án

FERENCZ JÓZSEF,
unitar. püspök.

Adakozások a Sepsi-Szentgyörgyön építendő unitárius templom-alapra Barabás Elek hitrokonunk gyűjtőkönyvében.

(Harmadik közlemény.)

Bá g y o n : Csegezi Ferencz 50 kr. Csegezi Mihály 10 kr. Csép Sándor 15 kr. Bágyoni unitár. egyház 1 frt. Csegezi Márton 20 kr. Csegezi Gábor 30 kr. Csép F. Márton 10 kr. Csép Mihály 15 kr. Lobly Mátyás, Balog Pál alsó,